

nároku. Jestliže stát odmítl zákrok ve prospěch svého příslušníka z důvodů veřejných, jest morálně povinen — tak se soudí — dáti svému příslušníku přiměřenou náhradu; ale právního závazku tu není. Byla-li následkem diplomatického zákroku náhrada poskytnuta, patří státu reklamujícím (pokládá se za fonds national) a jest na něm, chce-li ji vydati poškozenému anebo jak chce podělit více poškozených. Jednotlivec nemá žádného nároku na náhradu, protože zodpovědnost státu, v němž škoda byla způsobena, existuje pouze naproti státu, jemuž poškozený náleží. Výjimky ovšem mohou býti stanoveny mezinárodními smlouvami. Tak na př. u rozhodčích soudů zřízených podle mírových smluv z 1919/20 mohou žalovati přímo poškození jednotlivci (ovšem vystupuje tu vedle nich před rozhodčím soudem zároveň oficiální zástupce dotyčného státu) a také jsou, jak bylo již naznačeno, přesně stanoveny případy, kde náhrada za likvidovaný majetek má býti vyplacena přímo poškozeným vlastníkům.

Jakých prostředků chce reklamující stát použití a jaký tlak vyvinouti, závisí úplně od jeho volného uvážení. Zkušenost učí, že tlak bývá větší naproti státům východním nebo menším, jimž ukládají velmoci v praxi větší míru zodpovědnosti. Obvyklý postup je asi tento: Nejdříve zakročuje konsul u příslušného úřadu. Je-li porušení práv cizincových takové, že lze přičítati státu zodpovědnost podle mezinárodního práva, tu pokračuje nebo zákrok zahajuje diplomatický zástupce. Tím začíná jednání „cestou diplomatickou“. Nejprve nabídne diplomatický zástupce osobně (ne oficiálně) dobré služby po př. mediaci. Jakmile vystoupí oficiálně s návrhem nebo požadavkem, je to již t. zv. diplomatická intervence, z které se rodí konflikt mezi zúčastněnými státy. Spor může býti dále řešen všemi obvyklými prostředky: arbitráží, přerušením diplomatických styků, retorsí, represáliemi, vojenskou intervencí, válkou.

Rozumí se, že stát neposkytne diplomatické ochrany osobám, které jí nezasluhují, na př. podvodníkům, osobám neloyálním naproti státu pobytu nebo osobám, které nedbají místních zákonů. Sporno je, mohl-li se cizinec diplomatické ochrany se strany vlastního státu vzdáti. V latinských státech amerických zaveden byl tu a tam obyčej žádati od těch kterých cizinců prohlášení, že se vzdávají diplomatické ochrany vlastního státu — t. zv. klausule Calvova.

Prohlášení takové nebývá však vždy respektováno.

Nepřihlíží se tu ku případům, kde bylo porušeno p. mezin. naproti státu nebo veřejným státním orgánům a institucím (na př. naproti vyslanci, válečné lodi) a rovněž mimo úvahu zůstávají škody způsobené cizincům nepokoji, občanskými válkami a p.

Závěrečná poznámka: Nebylo úmyslem pojednati tu o všech částech c-ho p-a. O některých důležitých institucích jedná se pod samostatnými hesly. Viz zejména: Vystěhovalectví, Vydávání zločinců, Vyhoštění.

Literatura.

Frisch: „Fremdenrecht“, 1911; Týž: „Fremdenrecht“ a „Fremdenniederlassungen“ ve Struppově Wörterbuch des Völkerrechtes; Krčmář: „Úvod do mezin. práva soukromého“, Praha, 1906; Pražák: „Ausländer“ v österr. Staatswörterbuch (Mischler-Ulbrich); Tschernoff: „Protection des nationaux résidant à l'étranger“, Paris 1899; Leval: „De la protection diplomatique des nationaux à l'étranger“, Bruxelles 1907; Borchard: „Les principes de la protection diplomatique des nationaux à l'étranger“, Lugduni Batavorum 1924; Hobza: „Questions de Droit international concernant les religions“ (Academie de Droit Intern., Recueil des Cours), 1925; Strisower: „Einige Bemerkungen über Staatsverträge, welche die Rechtslage der Individuen betreffen“, Zeitschr. f. öffentl. Recht, IV. Bd., 1924; Verdross: „Zur Konfiskation ausländischen Privateigentums nach Friedensvölkerrecht“, Zeitschr. f. öffentl. Recht, 1924; Fachiri: „Expropriation and International Law“, The Brit. Year Book of int. Law, 1925; Bellot: „The protection of private property“, Revue de Droit intern. (Sottile), 1926; Loewenfeld: „Der Schutz wohlervorbener Rechte von Ausländern im Völkerrecht“, Jur. Wochenschr., 1926, str. 1895 sl.; Kunz: „Die völkerrechtlichen Sätze im Urteil des Ständigen Intern. Gerichtshofes in der Chorzów-Sache“, Ostrecht, 1926; Basdevant, Jèze, Politis: „Les principes juridiques sur la compétence des juridictions internationales“, Revue de Droit public et de la Science politique en France et à l'étranger, 1927; Pillet: „Les affaires agraires des ressortissants hongrois devant le tribunal mixte roumano-hongrois“, Revue générale de Droit intern. public (Sibert), 1927; Erich Kaufmann: „Studium zum Liquidationsrecht“, Berlin 1925; Meier: „Der Staatsangehörige und seine Rechte, insbesondere seine Vermögensrechte, im System des Völkerrechts“, Jena 1927.

Antonín Hobza.

Čechy

viz Země.